

VII Международная студенческая
научно-практическая конференция

*«Молодые акулы
бизнеса»*

International
Academy of
Business

YOUNG SHARKS OF BUSINESS

БИЗНЕСТІҢ ЖАС ТАРЛАНДАРЫ

МОЛОДЫЕ АКУЛЫ БИЗНЕСА

Collection of articles

Мақалалар жинағы

Сборник статей

Almaty, April 28, 2014
Алматы қ., 2014 жылдың 28 сәуірі
г. Алматы, 28 апреля 2014 г.

**Международная
Академия
Бизнеса**

СБОРНИК СТАТЕЙ

**VII Международной студенческой
научно-практической конференции
«Молодые акулы бизнеса»**

28 апреля 2014 года

Алматы, 2014

УДК 378
ББК 74.58
М75

Редакторы:

Шакирова С.М., к. филос. н. - редактирование статей на русском языке, подготовка сборника к печати

Абдрасилова Г.З., к. филос. н. - редактирование статей на казахском языке

Все статьи прошли проверку на уникальность текста в системе Advego Plagiatus v.1.2. (не ниже 60%).

Сборник статей VII Международной студенческой научно-практической конференции «Молодые акулы бизнеса» - Алматы, 28 апреля 2014 г./ Международная Академия Бизнеса – 396 с.

ISBN 978-601-7470-20-3

Настоящий сборник предназначен для студентов, магистрантов, молодых исследователей, интересующихся актуальными экономическими проблемами Казахстана, теорией и практикой современного менеджмента, учета, аудита, финансов, философии бизнеса и межкультурных коммуникаций.

УДК 378
ББК 74.58

ISBN 978-601-7470-20-3

№	Автор	Название статьи	Научный руководитель	Вуз	Стр.
21	Соколюк Даниил Равильевич, Галенко Юлия Андреевна, Жиенбаева Алина Нахмановна	Влияние нравственно-этического поведения студенческой молодежи на экономику МАБ	Тайкулакова Г.С.	Международная Академия Бизнеса, «Логистика», 3 курс; «Экономика», 2 курс СПО	78
22	Страмаус Марина Валерьевна	Межбюджетное регулирование в Республике Казахстан	Садыкова Р.Б.	Международная а Академия Бизнеса, «Учет и аудит», 2 курс	81
23	Тудияров Адиль Абдусаламович, Хамитов Азиз Алтаевич	Долларизация как причина возникновения девальвации	Абдрахманова Г.А.	Международная Академия Бизнеса, «Финансы», 2 курс	86
24	Тузулбаев Тимур Сеитович	Advantages and disadvantages of payment system in the RK	Серикбаева Ж.Д.	International Academy of Business, «Finance», 3 ^d year	88
25	Тынымбек Елдос Мұратбекұлы	Исламдық қаржы: кеше, бүгін, ертең	Кененова Қ. А.	Халықаралық Бизнес Академиясы, «Қаржы», 2 курс	90
26	Хивазов Тахир	Эффективное использование бюджетирования в системе финансового планирования на предприятии общественного питания (на примере ресторана «Принцесса Турандот»)	Бирмагамбетов Т.Б.	Международная Академия Бизнеса, «Финансы», магистратура, 1 курс	94
27	Шауаханова Жанар Маратовна	Финансовый менеджмент накопительных пенсионных фондов	Мадыханова К.А.	Международная Академия Бизнеса, «Финансы», магистратура, 1 курс	100
28	Шим Евгения Вальеревна	Влияние налогов на предприятия среднего бизнеса	Серикбаева Ж. Д.	Международная Академия Бизнеса «Финансы», магистратура, 1 курс	104
2. Приоритеты экономической политики Казахстана					
1	Бикмаева Назиля Ильдаровна	Развитие системы гарантирования страховых выплат в РК	Каирленов М.А.	Магистратура Национального Банка РК, «Страховой бизнес», 2 курс	108
2	Давыдова Оксана Евгеньевна, Амиргамзаева Мадина Тимуровна	Проблемы функционирования свободных экономических зон в Казахстане	Ахмедьярова М.В.	Международная Академия Бизнеса, «Логистика», 3 курс	110

Исламдық қаржы: кеше, бүгін, ертең

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Жаңа Онжылдық –Жаңа Экономикалық Өрлеу атты Жолдауында «Орта-лық Азиядағы ислам банкин­гінің өңірлік орталығына айналуы және Азиядағы же-тек-ші қаржы орталықтарының ондығына енуі тиіс» деп ерекше айтып кеткен болатын [1].

Әлемді дүр сілкіндірген дүниежүзілік қаржы дағдарысы түгел дерлік мемлекеттердің ұстанып отырған экономикалық модельдерінің әлсіз жағын көрсетіп берді. Қаржы нарығына ерекше қызмет жасайтын, әдеттегі қаржыландыру көздерінен өзгеше балама керек болды. Осы баламаның орны – Шарифат заңдарына сүйене отырып жұмыс жасайтын Исламдық қаржы жүйесі ерекше орын алып отыр.

Исламдық қаржыландыру 1974-1975 жылдардан бастап жұмыс істеуде. Бүгінде қанатын кеңге жайып, ең ірі дамыған елдерде кәсіпорындары ашылды. Соның ішінде Таяу Шығыс, Солтүстік Америка, Оңтүстік-Шығыс Азия және Еуропа елдерінде жақсы дамыған. Мәселен Ұлыбританияда бес Ислам банкі жұмыс істейді. Сондай-ақ, 2010 жылы Люксембург қор биржасында 14 сукук шығарылып, 40 млрд. АҚШ доллары айналымда болған. Ислам банкінің алғашқы толқыны елімізге тәуелсіздіктің бастапқы жылдары келген болатын. 1993-1994 жылдары Қазақстанда «Әл-Барака Қазақстан» деген Ислам банкі өз жұмысын бастады. Жалпы сарапшылар ислам қаржыландыру жүйесінің бір-қатар артықшылықтарын алға тартады. Оның ішінде ең маңыздысы – исламдық қаржыландыру жүйесінің әлемдік қаржы дағдарысына қарсы едәуір тұрақтылығы. Исламдық қаржы жүйесі тұрақтылығының мәні – мәмілеге қатысушылар арасында тәуекелдер мен кірістердің әділ бөлінуінде болмақ [2].

Ислам қаржы жүйесінің қағидалары

Тәуекелдібөлу . Пайыз алуға тыйым салынғандықтан, ақша қаражаттарын қарызға ұсынатындар несиегерлер емес, енді инвесторлар болып табылады. Сондықтан қаржылық капитал иесі және кәсіпкер пайданы бөлісу үшін, тәуекелді де бөліседі.

Ақша – «әлеуетті» капиталретінде. Ақша «әлеуетті» капитал ретінде қарастырылады, яғни ақша тек өндірістік қызметке салынғанда ғана нақты капитал бола алады.

Спекулятивтімінез - құлыққа тыйымсалу, «мейсир». Ислам қаржы жүйесінде ақша қара-

жатын жинақтауды қолдамайды, сонымен қатар үлкен анықсыздықпен сипатталатын қызметке де(мысалы, құмар ойындар) тыйым салынады. Ислам қаржы жүйесінде «мейсир»түсінігінің болуымен байланысты, қосымша қаржы құралдарының таралуы шектен тыс қиындық туғызады. Себебі олармен жүргізілетін операцияларға елеулі тәуекел тән.

Шарттыңбұзылмауы. Ислам шарт міндеттемелерінің келісім жақтарының маңызды міндеті ретінде орындалуын насихаттайды. Мұндай талаптар ақпарат ассимметриясымен және мораль тәуекелімен байланысты тәуекелдерді азайтуға бағытталған. Одан басқа, ислам келісімшарттың әлдеқайда ақпараттандырылған жағымен біржақты басымдықтарға ие болуын қолдамайды. Осыған байланысты «гарар»-ға-әдейі тәуекелге бару– тыйым салынады. Жалпы, «гарар» түсінігіне кез-келген спекулятивті операция жатады

Ислам қаржы жүйесіне келесідей институттар кіреді.

1. Исламдық банктер – депозиттерді қабылдайтын және жинақталғанқаражаттардың инвестициялануын жүзеге асыратын қаржылық институттар.Бұл топқа бүтін исламдық банктер, сондай-ақ көмекші банктік бөлімшелернемесе кәдімгі банктердің исламдық «терезелері» де жататынын атап өтейік.
2. Банк болып табылмайтын исламдық қаржылық институттар. Оларға исламдық лизингтік және факторингтік компаниялар, қаржылық компаниялар,тұрғын үй-құрылыс кооперативтері, микроқаржылық институттар, жекеинвестициялық және венчурлы қорлар, сондай-ақ діни әдет-ғұрыпты жүзеге асырумен және қайырымдылық жасаумен байланысты институттар жатады.
3. Исламдық сақтандыру (такафул).
4. Исламдық нарық капиталы және оның қатысушылары: брокерлік кеңселер, инвестициялық банктер және т.б.
5. Исламдық қаржылық инфрақұрылымға кіреді:
 - төлем жүйесі;

- скринингтік жүйелер, сауда және клирингтік жүйелер, интернет-бизнес инфрақұрылымы;
- экономикалық қауіпсіздікпен өтімділікті қамтамасыз ететін ұйымдар;
- реттеушілік органдар;
- қаржылық есептілік стандарттарының сақталуын бақылайтын ұйымдар;
- рейтингтік агенттіктер;
- статистикалық ақпаратты ұсынатын ұйымдар;
- білім мекемелері;
- ғылыми – зерттеушілік ұйымдары.

Қазақстанның қор нарығына айналысқа жіберу мақсатында «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне исламдық қаржыландыруды ұйымдастыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі Заңы қабылданды [3].

Ислам банктері қаржыландырып отырған салаларға тоқталып кететін болсақ: Оған “ҚазАгроҚаржы” компаниясы исламдық қаржыландыру қағидаттары бойынша қаражат алған компания ретінде мысал бола алады, ол Ислам Даму Банкінен (ИДБ) агроөнеркәсіп кешені үшін лизингке жабдық пен техника сатып алуға 30 млн. доллар мөлшерінде заем алды. Бұл ретте, ауыл шаруашылық саласындағы негізгі проблемалар: тракторлар мен астық жинайтын комбайндардың айтарлықтай бөлігі өздерінің амортизациялық мерзімін өтегенін, сонымен бірге, машиналардың табиғи тозуынан басқа, олардың сапалық тозуы мен техникамен құрал жабдық тапшылығы шешілуде [4].

Сонымен қатар ИДБ “Батыс Еуропа – Батыс Қытай” көлік жобасының шеңберінде де 400 млн. доллар бөліп отыр. Жалпы алғанда 2011 жылға қарай (трансұлттық жобаны есептемегенде) исламдық банктердің Қазақстанға 500 млн. доллардан аса қаражаты тартылды. Осының нәтижесінде Еліміздегі автожол саласындағы проблемалар шешілуде.

Астанада “Абу-Даби Плаза” отелін ашу туралы және алғашқы ислам банкін ашу туралы үкіметаралық екі келісімге қол қойылғанын да атап өткен жөн. Алайда, бірінші жоба әзірге тоқтатылған. Ал екіншісі іске асырылды: Al Hilal 2010 жылғы наурыздан бастап жұмыс істейді. Небәрі бір жылдың ішінде ол 23 млн. долларға жуық сомаға телекоммуникациялар, сауда, құрылыс және басқа салаларда кейбір жобаны қаржыландырды. Қазіргі уақытта “Самұрық-Қазына” ҰӘҚ Al Hilal-мен бірлесіп ҮИИД бағдарламасы шеңберінде бірнеше жобаны қаржыландыру мәселелерін қарастыруда. 2011 жылғы шілдеде банк меншікті капиталын 70 млн. долларға дейін еселейді деп күтіледі [5].

Исламдық қаржыландыру, ислам бағалы қа-

ғаздарын орналастыруға бүкіл дүние жүзі елдері қызығушылық танытуда. Әлемді шарпып өткен дағдарыс бүгінгі күні дүниежүзінде әділ қаржы жүйесінің орнауы – кезек күттірмес мәселе екенін тағы бір дәлелдеп берді. Содан бөлек мұсылман елдері тұрмақ, АҚШ пен Батыстың өзі қазіргі таңда исламдық қаржыландыру жүйесін дамытуға бар күштерін салып жатыр. АҚШ-тың федералдық резерв жүйесінің Сауд Арабия мен Малайзияның исламдық қаржы саласын зергіртеу жұмысын қолға алғаны қажеттіліктен туған шешім деуге негіз бар.

Өсімсіз ақша өндімейтін ислам банкингтеріне деген сұраныс күн санап көбеюде. Сонымен қатар әлемде ең ірі қаржы орталығы саналатын Ұлыбританияда бүгінде 25 ислам қаржы ұйымдары жұмыс істейді. Байлықтың «Отаны» – Швейцарияда – 5, ал Францияда шарифат шеңберінде қызмет ететін 4 банк бар. Әлемнің елуіге жуық елінде ислам қаржы ұйымдары жұмыс істейді. Қазіргі уақытта ұлыбританияда 5 исламдық банк пен 17 исламдық «терезе» жұмыс істейді [5]. Ұлыбританияда Cordoba Financial Group шариат принциптеріне сәйкес жұмыс істейтін Master Card банк карточкаларын іске қосқан еді. 2004 жылы Германияда алғашқы исламдық облигациялар шығарылған еді. 2010 жылы Германияда алғашқы исламдық Turk Participation Bank банкі ашылған еді. 2007 жылы Франция исламдық қаржыландыруды тарту мақсатында инфрақұрылымды жетілдіру қажеттілігі туралы жариялаған еді. 2007 жылдың ортасында Францияның қаржылық нарығын қадағалау жөніндегі комиссия Шариатқа сәйкес келетін қорлар үшін ұсыныстарды жария еткен еді, ал бір жыл өткеннен соң Францияда сукук листингті мақұлдайтын қаулы жарияланған еді. Тұрақты негізде Еуропа мен АҚШ-та исламдық қаржыландыру бойынша форумдар мен конференциялар ұйымдастырылады.

Сонымен бірге, 2007-2009 жж. қаржылық дағдарыс әлемдік экономиканың рецессиясына алып келген әлемдік қаржылық жүйенің бірқатар проблемаларын анықтап бергенін атап өту қажет. Бұл ретте балансталмаған қаржылық жүйені қалыптастыруға құндылықтың қаржылық жүйесінің постулаттары мүмкіндік берген еді: нарық қарым-қатынастарын мүмкіндігінше шектеулі түрде реттеу және ең жоғарғы пайдаға қол жеткізу.

Осыған орай, қазіргі уақытта нақты өндіріс процесімен және нақты активтермен қамтамасыз етумен байланысты тиімді қаржылық жүйені құру қажеттілігі пісіп жетілді. Сол себепті ерекше рөлге өндіріс процесімен тікелей байланысты және қолда бар тәуекелдерді ауыздықтауға мүмкіндік беретін исламдық қаржыландыру ие болады [6].

Ислам банктері мен дәстүрлі банктердің айрмашылықтарын келесідей көрсетуге бола-

Исламдық қаржы	Дәстүрлі жүйе
Исламдық қаржыландырудың принциптері инвестициялық портфельдерінде қарыз құралдарының басымдылықта болуына жол берілмейді. Мәмілеге қатысуға негізделген өнім (немесе «мәміле бойынша қарыздар»): мурабаха, иджара (лизинг), салам, истина, истиджрар, кардул-хасан, вадия;	Дәстүрлі банктерде белгілі бір уақыт аралығында қарызды қайтарып отыру керек ал қайтарылмаған жағдайда өсім (пения)пайда болады.
Алыпсатарлық пен делдалдыққа жол берілмеген	Қарыз алушыға өтеу мерзімін ұзақ қылып беруге тырысады.неге? Өйткені неғұрлым өтеу мерзімі ұзақ болса сол құрлым қарызды қайтарым сомасы көбейе береді.
Кредиттер бойынша пайыздық үстемақыны алмайды	Ал дәстүрлі банктердің пайда көзінің негізі пайыздық үстемақы болып табылады.Қазіргі таңда ол 25-50%ға дейін жетіп отыр.
Серіктестікке негізделген өнім (немесе «табысты бөлу/табыс және шығындар»): мудароба және мушарака; Егер ислам банкі үстеме пайыз алу орнына алынған кірісті бірінші кредитормен бөліссе, одан кейін өзінің салымшыларымен бөліседі, жобаларда табыс пен тәуекелді өзара бөлісе отырып, мәміленің барлық тараптарының бірлесіп қатысуы.	Ал дәстүрлі банк салымшылардың қаражаттарын алу барысында және оларды өзге клиенттерге беруде үстеме пайызды белгілейді

ды Исламдық қаржы өнімдерінің ерекшелік- лы ашып көрсетуге болады.
терін күшті және әлсіз жақтарын көрсету арқы-

Исламқаржысының әлсіз және күші жақтарын төмендегідей топтастырамыз

Банктік өнімдер	Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
Келесідей түрдегі кәсіпкершілік қызметтерді қаржыландыру:		
Коммерциялық несиені ұсыну арқылы сауда делдалы ретінде сауда қызметін қаржыландыру	Төлем сомасы клиентке алдын-ала белгілі	Қолма-қол ақша алу мүмкіндігі жоқ, себебі исламдық банк белгілі активті сатып алады да клиентке үстеме бағамен кейін төлейтіндей сатады
Серіктестік шартында заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу арқылы өндірістік және сауда қызметін қаржыландыру	1. исламдық банк пен клиент серіктес ретінде қатысады 2. исламдық банк те клиент те жобаның табыстылығы мүдделі болады проекті 3. пайда алдын-ала келісілген қатынаста бөлінеді 4. екі жақта салынған қаражат мөлшерінде зиян шегеді	Клиентпен бірге исламдық банк жобаны іске асыруға қатысады

Исламдық қаржыландыру саласында шешілмей тұрған мәселер де бар.

- Исламдық қаржыландыру жайлы халық арасындағы пікірлер терістігі
1. Ислам қаржыландыруы – бұл мұсылман клиенттерге арналған маркетингтік айла
 2. Ислам банктері де өсімқорлықпен айналысады
- Исламдық қаржыландыру саласында мамандардың болмауы.
 - Қазақстандықтар иқ өнімдерін пайдалануға моралді тұрғыдан қабылдауға әлі толығымен дайын еместігі.
1. .Еліміздегі Исламдық қаржыландыруды бірі –білсе бірі біле бермейді,ал кейбіреулері исламдық қаржыландыруды уағыз таратады,-деп ойлайды, діндегі білімсіздікпен шатастырады. Яғни ол халық арасында теріс ой туғызып отыр. Міне осылардың нәтижесінде мамандар тапшылығы болып отыр. Сондықтан, исламдық қаржы жүйесін кеңінен насихаттап, бұған мамандар тарту керекпіз.
 2. Ислам банкінде операциялардың шариғатқа сәйкес болуын қадағалайтын – ИҚК исламдық қаржыландыру кеңесі және ИҚА исламдық қаржыландыру аудиті деген органдарын құру қажет

3. Мәселе бойынша мысалы келтіретін болсақ, ислам қаржысын енгізудің алғашқы талпынысының іске аспуын айтсақ болады. Сондықтан ислам қаржысын қазіргі экономика жағдайына бейімдеу керек. Ислам қаржыға біршама өзгерістер енгізіп, бірақ түпкі шариғатқа сәйкестікті сақтауға мүмкіндік беретін жолдарды іздестіру қажет, ол тек несиелер беру арқылы дами алмайды. Сондықтан инвестициялық қызметті белсендету, несиелік және инвестициялық қызметті бір пакетке біріктіру қажет. Инвестициялық қызмет неғұрлым тиімді болса, соғұрлым көп пайсыз несиелер беріледі. Осылайша болашақта дәстүрлі жүйе клиенттері исламдық қаржыландыруға көшеді деген болжам жасауға болады.

Ислам банктері Қазақстанның келешегі үшін өте маңызды, яғни Қазақстанның экономикасын әлемдік деңгейге жеткізуге көптен көп ықпалын тигізеді. Қандай қаржылық дағдарыс болмасын ислам банктері оған төтеп бере алады. Оған дәлел 2009 жылғы дағдарысты алуға болады. Сол дағдарыс нәтижесінде еліміздегі көптеген банктер дағдарысқа төтеп бере алмады. Ал ислам банктеріне ол ешқандай әсер ете алмады.

Әдебиеттер:

1. <http://www.akorda.kz/>
2. «Мегаполис» (<http://www.megapolis.kz>)
3. <http://www.afn.kz/> Ұлттық банк сайты <http://www.nationalbank.kz/>
4. Газеттер Айқын газеті 2009
5. <http://www.meta.kz/>
6. <http://www.aktobegazeti.kz/>